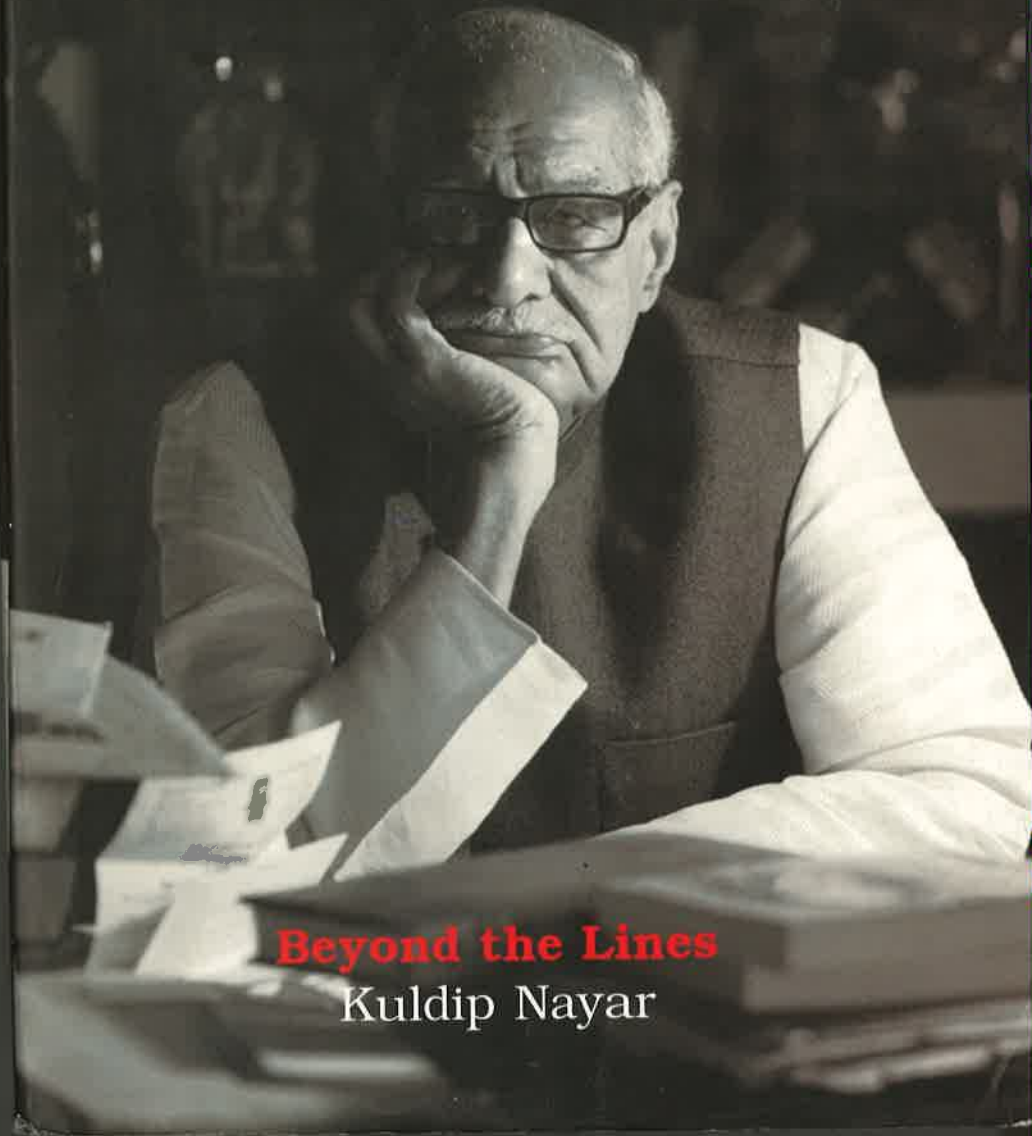

വരികൾക്കപ്പുറം

കുൽദീപ് നായർ

Beyond the Lines

Kuldip Nayar

വരികൾക്കപ്പുറം
 Malayalam | Autobiography
VARIKALKAPPURAM
 Author | Kuldip Nayar
 Translation | N.K. Bhoopesh
 Published by
Mathrubhumi Books

First Edition | December 2012
 ISBN: 978-81-8265-559-1
 HE-1 / 2000 / 2012
 ₹ 350

Original title in English
Beyond the Lines

© Rights Reserved.

No part of this work may be reproduced or utilized in any form or by any means without the prior written permission of the publisher.

The Mathrubhumi Printing & Publishing Co. Ltd., Kozhikode, Kerala, India.
 Printed by P V Chandran at The Mathrubhumi MM Press, Kozhikode

Editorial Office
 Mathrubhumi MM Press, Cherootty Road, Kozhikode-673 001
 Tel: 0495 2765381, 2765388. Fax: 0495 2760138
 e-mail: books.mathrubhumi@gmail.com
 website: www.mathrubhumibooks.com

Sales Centres
 Kozhikode, Kochi, Thiruvananthapuram, Thrissur, Kannur, Kottayam
 Malappuram, Kollam, Palakkad, Kalpetta
 Nedumbasseri Airport, Ernakulam North, Shoranur, Aluva (Rly Stations)

The Mathrubhumi Printing & Publishing Co. Ltd.

PUBLISHERS OF
 Mathrubhumi Daily • Mathrubhumi Illustrated Weekly • Grihalakshmi • Chithrabhumi • ArogyaMasika
 SportsMasika • ThozhilVartha • Balabhumi • Mathrubhumi Yathra • Minnaminni • Cartoon Plus

MATHRUBHUMI DAILY IS PUBLISHED FROM
 Kozhikode • Kochi • Thiruvananthapuram • Thrissur • Kannur • Kottayam
 Malappuram • Kollam • Palakkad • Alappuzha • Mumbai • Chennai • Bengaluru • Delhi

REGISTERED OFFICE
 Mathrubhumi Buildings, K P Kesava Menon Road, Kozhikode 673 001

www.mathrubhumi.com

വരികൾക്കപ്പുറം

ആമുഖം vii
 ചരിത്രത്തിലേക്കുള്ള ഉൾക്കാഴ്ച xi
 കുട്ടിക്കാലവും വിഭജനവും 13
 നെഹ്രുവിന്റെ ദിനങ്ങൾ 57
 ഭരണത്തിന്റെ ആദ്യനാളുകൾ 90
 ഇംഗ്ലീഷ് പത്രപ്രവർത്തനത്തിലെ
 എന്റെ പരിശീലനം..... 111
 ഗോവിന്ദ് വല്ലഭ് പത്
 ആഭ്യന്തരമന്ത്രിയെന്ന നിലയിൽ..... 118
 ആഭ്യന്തരമന്ത്രി ലാൽ ബഹാദൂർ ശാസ്ത്രി..... 150
 പ്രധാനമന്ത്രി ശാസ്ത്രി..... 182
 ഇന്ദിരാഗാന്ധി പ്രധാനമന്ത്രി..... 221
 ബംഗ്ലാദേശ് യുദ്ധം..... 243
 സിംഗ് ഉച്ചകോടി..... 264
 അടിയന്തരാവസ്ഥയും അതിനുശേഷവും..... 275
 ജനതാപാർട്ടി സർക്കാർ 327
 ഓപ്പറേഷൻ ബ്ലൂസ്റ്റാർ..... 345
 രാജീവ്ഗാന്ധി 365
 വി.പി. സിങ് പ്രധാനമന്ത്രി..... 385
 നരസിംഹറാവു സർക്കാർ..... 417
 എന്റെ പാർലമെന്റ് അനുഭവം..... 433
 ബി.ജെ.പിയുടെ ഭരണം..... 452
 മൻമോഹൻ സിങ് സർക്കാർ..... 462
 ഉപസംഹാരം..... 473
 അനുബന്ധം
 ഇന്ത്യൻ മാധ്യമരംഗം..... 478
 മനുഷ്യാവകാശവും പരിസ്ഥിതിയും..... 486
 ഇന്ത്യ- പാകിസ്താൻ ബന്ധം..... 496
 പദസൂചി..... 503

അകാലിദൾ 123, 345, 347
 അകാൽതകത്ത് 354, 357, 359
 അക്തർ മാലിക്ക് 199
 അക്സായി ചിൻ 144, 145, 146
 അച്യുത് പട്വർധൻ 50
 അടിയന്തരാവസ്ഥ 1, 5, 8, 12, 135, 231, 259, 275, 277, 279, 281, 283, 284, 285, 286, 287, 289, 290, 291, 292, 293, 295, 297, 299, 300, 301, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 321, 323, 324, 325, 328, 336, 343, 344, 366, 386, 403, 408, 415, 434, 435, 479, 481, 486, 491
 അൻജാം 13, 33, 34, 111
 അബൂൾ കലാം ആസാദ് 31, 36, 37, 40, 46, 50, 52, 53, 59, 61, 62, 74, 77, 78, 91, 99, 104, 121, 142, 171, 178, 195, 229, 355, 456, 493, 501
 അബ്ദുൾ സത്താർ 372
 അബ്ദുൾ ഹാഷിം 71
 അയ്യൂബ്ഖാൻ 147, 148, 158, 164, 165, 189, 190, 197, 206, 207, 209, 210, 211, 212, 213, 217, 226, 244, 256, 265, 266, 498
 അരുണ അസഫലി 50, 51, 80
 അരുൺ ഷൂരി 326
 അലക്സി കോസിജിൻ 200, 205, 210, 211, 213, 237
 അഴിമതി 190, 219, 262, 275, 276, 277, 330, 381, 382, 384, 475, 483, 487, 495
 അശോക് മിത്ര 128
 അശോക് സർക്കാർ 414
 അശോക് സെൻ 191
 അസുഖ സൾ സുൽത്താൻ അഹമ്മദ് 79
 അസീസ്ഖാൻ 272
 ആന്ദ്ര ഗ്രോമിക്കോ 210
 ആബിദ് അലി 175
 ആസൂത്രണക്കമ്മീഷൻ 168
 ആറ്റ്ലി 67, 73, 74, 83, 96, 97
 ഇ.എം.എസ്. 142

ഇഖ്ബാൽ 40, 41, 71
 ഇത്തേഹാദ് ഉൽ മുസ്ലിമീൻ 106
 ഇന്ത്യ വിൻസ് ഫ്രീഡം 36, 74, 77
 ഇന്ത്യൻ എക്സ്പ്രസ് 1, 180, 305, 309, 313, 314, 321, 381
 ഇന്ത്യൻ ഹൈക്കമ്മീഷൻ 35, 75, 107, 189, 297, 376, 455
 ഇന്ത്യയെ കണ്ടെത്തൽ 185
 ഇന്ദിരാഗാന്ധി 158, 162, 170, 172, 183, 186, 188, 201, 204, 206, 212, 215, 219, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 247, 253, 256, 270, 271, 272, 273, 275, 276, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 290, 291, 293, 294, 302, 304, 305, 306, 307, 308, 311, 312, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 323, 324, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 343, 344, 348, 350, 351, 354, 357, 360, 361, 362, 363, 364, 371, 372, 382, 391, 392, 395, 396, 402, 407, 418
 ഇഫ്തിക്കർ ഉദ് ദിൻ 26
 ഇംപീച്ച്മെന്റ് 382, 441
 ഇസ്മെ പ്രഭു 23, 73, 97
 ഇസ്ലാമാബാദ് 391
 എ.എൻ. ഗ്രോവർ 234
 എ.എൻ. ബാലി 37
 എ.എൻ. സിൻഹ 124
 എ.എൻ. റേ 301
 എ.ഐ.സി.സി. 173, 240
 എ.ക്യു. ഖാൻ 372, 373, 374
 എൻ.കെ. ശേഷൻ 175
 എൻ. ജെ. നാൻപോറിയ 161, 231, 277, 479
 എച്ച്.ആർ. ഖന 191, 301
 എച്ച്.ആർ. ഗോഖലെ 234, 302
 എച്ച്.എൻ. കുൻസ്രു 122, 123
 എഡ്ഗാർ ഫൗർ 205
 എ.വി. അലക്സാണ്ടർ 57, 60
 എം.എച്ച്. ബേഗ് 301

എം.എം. ഹുജ 162
 എം. ചായതി 161
 എം.എഫ്. ഹുസൈൻ, 17, 395
 എസ്.ആർ. ദാസ് കമ്മീഷൻ 191
 എം.ഒ. മത്തായി 183, 184, 278, 279, 280
 എം.സി. ഛഗ്ഗ 42, 188, 191, 241
 എൽ.കെ. അദാനി 123, 489
 എൽ.പി. സിങ് 153
 എസ്.എ. ഡാങ്കെ 126, 283
 എസ്.എം. ജോഷി 126
 എസ്. മുൽഗോൻകർ 119, 309
 ഐ.എൻ.എ. 53, 54, 55
 ഐ.എസ്.ഐ 262
 ഐ.കെ. ഗുജറാൾ 238, 277, 287, 291, 304, 353, 387, 391, 392, 396, 397, 400-402, 405, 412, 415, 430
 ഐസക്ക് ചെസ്റ്റി സുവെന്ന 130
 ഒബ്സർവർ 377, 401
 ഓപ്പറേഷൻ പോളോ 108
 ഓപ്പറേഷൻ ബ്ലൂസ്റ്റാർ 362, 364, 396
 കമൽ ഹുസൈൻ 262
 കമാൽ പാഷ 46
 കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ് അക്രമം 197
 കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ് പാർട്ടി 32, 55, 181
 കറാച്ചി 29, 37, 50, 79, 86, 106, 164, 189, 249, 265, 337, 468, 498, 500
 കലാട്ട് സർക്കാർ 78, 79
 കലിംഗ 191
 കൾമീർ 11, 33, 55, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 106, 109, 120, 121, 129, 147, 148, 150, 163, 164, 165, 166, 167, 177, 178, 189, 194, 200, 203, 204, 205, 207, 208, 209, 211, 212, 213, 226, 241, 245, 247, 256, 267, 268, 274, 387, 388, 389, 390, 401, 402, 420, 430, 440, 442, 450, 455, 497, 498, 500, 501
 കൾമീർ താഴ്വര 166, 402
 കൾമീർ യുദ്ധം 98
 കൾമീർപ്രശ്നം 148, 163, 207, 208, 209,

211, 212, 213, 226, 241, 267, 274, 500
 കാംപെൽ ജോൺസൺ 69, 81
 കൃഷ്ണകാന്ത് 363
 കുമാരമംഗലം 213, 214
 കെ.എച്ച്. വുർഷിദ് 22 35, 62, 178
 കെ.എം. കരിയപ്പ 70
 കെ.എം. പണിക്കർ 122
 കെ.എസ്. ഹെഗ്ഡെ 234
 കെ.കെ. ഝാ 134
 കോൺഗ്രസ് 25, 36, 37, 40, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 74, 75, 77, 78, 79, 80, 82, 84, 86, 88, 97, 101, 102, 103, 107, 110, 116, 122, 124, 126, 140, 142, 145, 153, 167, 169, 170, 171, 172, 175, 176, 179, 185, 186, 190, 196, 207, 218, 219, 221, 222, 223, 224, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 275, 276, 280, 281, 283, 285, 291, 294, 306, 307, 308, 311, 312, 313, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 323, 327, 329, 330, 332, 333, 334, 335, 346, 349, 351
 കോൺഗ്രസ് പാർലമെന്ററി പാർട്ടി 222, 463
 കോൺസ്റ്റിറ്റ്യൂവന്റ് അസംബ്ലി 62, 63, 66, 102, 103, 136, 245, 413
 കോമൺവെൽത്ത് അംഗത്വം 96
 ക്ലോഡ് അക്കിൻലെക്ക് 98
 ക്വട്ടറോച്ചി 382
 കിറ്റ് ഇന്ത്യാ സമരം 51, 121
 ഖലിസ്താൻ 366
 ഖാൻ അബ്ദുൾ ഗാഫർ ഖാൻ 41, 59, 77, 78, 81, 213, 264
 ഖാലിഖ് ഉൽ സമാൻ 39, 82
 ഖാലിദാ സിയ 260
 ഖുർഷിദ് കസുരി 454
 ഖൈബർ പഖ്തൂൺഖ 264
 ഗാന്ധി 20, 32, 47, 48, 49, 51, 54, 55, 57, 60, 61, 62, 69, 70, 71, 76, 77, 78, 87, 88, 90, 98, 99, 100, 101, 103, 104, 111, 123, 124, 136, 151,

158, 161, 162, 170, 171, 172, 173, 183, 184, 185,
 186, 188, 193, 201, 204, 206, 212, 215, 219, 221,
 222, 223, 224, 225, 226, 227, 231, 232, 233,
 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 247,
 249, 253, 256, 258, 265, 270, 271, 272, 273,
 275, 276, 277, 279, 280, 281, 282, 283, 284,
 285, 286, 287, 288, 290, 291, 293, 294, 297,
 302, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311,
 312, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 323, 324, 325,
 327, 328, 329, 330
 ഗിരിലാൽ 300, 479
 ഗിരിശങ്കർ ബാജ്പെയ് 102
 ഗുരുനാഥ് കലാപം 456, 460
 ഗുരുമുഖ് സിങ് മുസാഫിർ 103
 ഗുരുമുഖി ലിപി 72, 116
 ഗോവിന്ദ് വല്ലഭ് പന്ത് 46, 74, 116, 118, 119,
 120, 122, 124, 125, 126, 127, 128, 133, 134, 135,
 137, 138, 140, 141, 144, 146, 147, 148, 150, 172,
 179, 280, 347, 349, 420
 ചന്ദ്രശേഖർ 190, 314, 385, 386, 409, 415,
 417
 ചന്ദ്രസ്വാമി 190
 ചാൾസ് ഡി ഗല്ലെ 223
 ചിദംബരം 408, 470, 471, 493
 ചിമൻഭായ് പട്ടേൽ 277
 ചെൻ യി 155
 ചേരിചേര ഉച്ചകോടി 143, 193
 ചൗ എൻ ലായി 143, 145, 146, 193
 ചൗധരി മുഹമ്മദ് അലി 68
 ജഗ്ജീവൻ റാം 167, 175, 235, 285, 318, 319,
 321, 326, 329, 334, 335, 409
 ജർണൈൽ സിങ് ഭിന്ദ്രൻവാല 116,
 345-358, 360, 366
 ജിന്ന 14, 22, 23, 25, 26, 34, 35, 36, 38, 39, 41,
 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 57, 58,
 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 69, 70, 72,
 73, 74, 78, 79, 80, 83, 84, 88, 93, 94, 97, 101,
 104, 105, 106, 107, 158, 178, 244, 245, 497, 498
 ജെ.ആർ.ഡി.ടാറ്റ 68, 229, 230, 231, 466,

479, 482
 ജെ.എഫ്.ആർ. ജേക്കബ് 249
 ജെ.എസ്. അറോറ 260
 ജെ.പി 142, 161, 170, 171, 190, 263, 276, 277,
 278, 280, 281, 282, 284, 286, 307, 314, 315,
 319, 320, 325, 326, 329, 331, 335, 353, 354,
 370, 383, 385, 408, 410, 411, 412, 414, 420, 421,
 422, 423, 424, 427, 428, 434, 435, 441, 442,
 448, 449, 450, 452, 453, 458, 460, 461, 462,
 467, 471, 487, 495
 ജോഗീന്ദ്രസിങ് 383
 ജോൺ എഫ്. കെന്നഡി 109, 151, 152, 159
 ജോർജ് ആബേൽ 85
 ജോർജ് ഫെർണാണ്ടസ് 287, 330, 333,
 408, 494
 ജോർജ് വർഗീസ് 335
 ജോസഫ് മെക്കർത്തി 112
 ജ്യോതിബസു 263
 ടിക്കാഖാൻ 202
 ടൈംസ് ഓഫ് ഇന്ത്യ 113, 119, 173, 219,
 300, 313, 479, 481
 ഡി.പി. ധർ 270
 ഡെയ്ലി ടെലിഗ്രാഫ് 107
 തർക്കപരിഹാര കൗൺസിൽ 98
 താജുദ്ദീൻ അഹമ്മദ് 71
 ത്രിമൂർത്തീസംഗമം 365
 താഷ്കന്റ് 12, 182, 189, 207, 208, 211, 212,
 213, 214, 215, 216, 217, 219, 220, 226, 267
 തോമസ് ഡബ്ല്യൂ. റീസ് 83
 ദി ജഡ്ജ്മെന്റ്: ആൻ ഇൻസൈഡ് സ്
 റ്റോറി ഓഫ് ദി എമർജൻസി 279, 382
 ദുർഗ 275, 307, 359
 ദുർഗാദാസ് 119
 ദേവഗൗഡ 428, 429
 ദ്വിരാഷ്ട്രസിദ്ധാന്തം 70
 ധാക്ക 249, 250, 253, 263, 379
 നകുൽ സെൻ 44
 നരസിംഹറാവു 5, 12, 310, 351, 355, 356,

383, 417, 418, 419, 421, 423, 425, 426, 427, 429,
 431
 നാഗക്കാർ 68, 128, 151
 നാഗാഗിരി 128
 നാഗമലകൾ 128
 നാട്ടുരാജ്യങ്ങൾ 61, 73, 104, 105
 നാമുറാം ഗോഡ്സെ 20
 നാനാജി ദേശ്മുഖ് 125, 287
 നാനി പൽക്കിവാല 202, 229, 230, 301,
 302, 303
 നഷൻ 179, 469
 നീലം സഞ്ജീവറെഡ്ഡി 235
 പക്കീസ 153
 പഞ്ചാബ് 20, 38, 50, 61, 69, 72, 114, 115, 152,
 157, 253, 307, 366
 പഞ്ചാബ് കേസരി 346, 386
 വല്ലഭഭായി പട്ടേൽ 30, 31, 37, 69, 77, 88, 98,
 101, 102, 105, 106, 325, 490
 പരിവർത്തൻ 278
 പാകിസ്താൻ 5, 7, 14, 20, 26, 29, 31, 34, 35,
 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 45, 59, 60, 61, 63,
 65, 67, 71, 72, 78, 79, 82, 83, 85, 88, 89, 90,
 92, 93, 95, 96, 101, 106, 107, 108, 115, 128, 135,
 147, 149, 157, 158, 164, 165, 166, 167, 178, 189,
 190, 193, 194, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202,
 203, 204, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212,
 213, 215, 217, 226, 228, 241, 243, 244, 245,
 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 255,
 256, 257, 258, 259, 264, 265, 266, 267, 268,
 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 337, 339,
 340, 341, 358
 പാകിസ്താൻ പീപ്പിൾസ് പാർട്ടി 243
 പാകിസ്താൻ പ്രമേയം 7, 37, 39, 82
 പാട്രിയറ്റ് 51
 പി.എൻ. ഭഗവതി 283, 301
 പി.എൻ. ഹക്സർ 271, 272, 273, 312
 പി.ഐ.ബി. 179, 180
 പി.ടി. താണുപിള്ള 138

പി.ടി.ഐ 99, 179, 180, 311, 379
 പി.സി. അലക്സാണ്ടർ 393, 396
 പിപ്പിൾസ് യൂണിയൻ ഫോർ സിവിൽ
 ലിബർട്ടീസ് 352
 പീർ ദസ്തഗിർ സാഹിബ് 199
 പുരൻദേവി 17
 പുരുഷോത്തം കൗഷിക്ക് 326
 പുരുഷോത്തം ദാസ് റണ്ഡൻ 137, 138
 പോട്ടി ശ്രീരാമുലു 122, 123, 126
 പുരാമലാൽ 77, 87
 പ്രതാപ് സിങ് കെയ്റോൺ 185, 346
 പ്രഭാകർ ശർമ 306
 പ്രാബ് ചോപ്ര 227, 229, 230
 പ്രേം ഭാട്ടിയ 304
 പ്രിവി പേഴ്സ് 105
 ഫക്രൂദീൻ അലി അഹമ്മദ് 127
 ഫസൽ അലി 122, 123
 ഫറൂഖ് അബ്ദുള്ള 300
 ഫറാക്കാ ബാർജ്ജ് 263
 ഫിലിപ്പ് താൽബോട്ട് 197
 ഫെഡറലിസം 43
 ഫ്രാങ്ക് അന്തോണി 137
 ഫ്രാങ്ക് മൊറൈസ് 119
 ഫ്രെഡറിക് പെത്തിക് ലോറൻസ് 57
 ബലുചിസ്താൻ 41, 56, 79, 468, 469
 ബംഗ്ലാദേശ് ഗറില്ല 244
 ബംഗ്ലാദേശ് യുദ്ധം 5, 264, 275
 ബി.എൻ. മാലിക്ക് 145, 177
 ബി.എൻ. ശ്രീകൃഷ്ണ 425
 ബി.എൻ. റാവു 102
 ബി.ജെ.പി 142, 161, 190, 263, 353, 354, 370,
 383, 408, 411, 412, 414, 420, 421, 422, 423,
 424, 427, 428, 434, 435, 441, 442, 448, 449,
 450, 452, 453, 458, 460, 461, 462, 467, 471,
 495
 ബി.ഡി. ഗോയങ്ക 309, 310
 ബി.ഡി. പാണ്ഡെ 354
 ബി.പി. കൊയ്റാള 154

ബിമലാ പ്രസാദ് ചാലിയ 127, 162, 370
 ബിർള 68, 308, 309
 ബിറ്റ്‌വീൻ ദി ലൈൻസ് 144
 ബോഫോഴ്സ് 382, 383, 385
 ബ്രിജേഷ് മിശ്ര 450
 ബ്ലൂസ്റ്റാർ ഓപ്പറേഷൻ 5, 345, 347, 349, 351, 353, 355, 356, 357, 359, 361, 362, 363, 365, 366, 379, 398
 ഭക്തവത്സലം 222
 ഭാരതി 6, 16, 116, 296, 299, 311, 433
 ഭൂപേഷ് ഗുപ്ത 433
 ഭീം സെൻ സച്ചാർ 82, 174, 297
 മണ്ണിന്റെ മക്കൾവാദം 133
 മദൻലാൽ 98
 മധുകർസർപോദർ 425
 മധുലിമായെ 110, 305
 മന്തോഷ് സോന്ധി 179
 മൻമോഹൻ സിങ്ങ് 7, 12, 171, 263, 363, 417, 434, 443, 448, 455, 463, 464, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 488, 491
 മായാവതി 123
 മാർഗരറ്റ് താച്ചർ 82, 294, 392, 401, 402
 മിലിന് വൈദ്യ 425
 മിശ്രസമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥ 184
 മുജീബ് ഉർ റഹ്മാൻ 247, 258, 260, 262
 മുയിവ 130, 131, 132
 മുഷാഹിദ് 373, 375, 376, 377, 450
 മുസ്‌ലിം ലീഗ് 25, 33, 36, 41, 44, 106
 മുഹമ്മദ് ഫാനുഖി 177
 മുഹമ്മദ് യാസിൻ 33
 മുഹാബ്‌ഖാൻ റസൂൽഖാൻ ജി 105
 മുണാൽ ദത്ത ചൗധരി 335
 മൊറാർജി ദേശായി 123, 149, 175, 185, 186, 191, 196, 218, 222, 224, 225, 226, 237, 238, 265, 303, 318, 319, 320, 321, 323, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 342, 409, 450
 മൗണ്ട്ബാറ്റൺ 31, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 80, 82, 83, 85, 86, 93, 94, 95,

96, 97, 100, 105, 106
 യശ്‌പാൽ കപൂർ 180, 312
 യാസിൻ മാലിക് 390, 419, 420
 യാസിൻ 111
 യാഹ്യാഖാൻ 243, 254, 256, 257, 265
 യൂണൈറ്റഡ് ലിബറേഷൻ ഫ്രണ്ട് ഓഫ് അസം 371
 യു.എൻ. 95, 96, 97, 107, 145, 169, 179, 180, 182, 183, 186, 191, 193, 200, 207, 208, 210, 211, 214, 215, 219, 226, 227, 241, 248, 250, 253, 270, 272, 273, 337, 342, 402
 യു.എൻ. ഐ 182, 191, 193, 215, 226, 227
 യു.എൻ. പ്രമേയം 95, 96, 270, 402
 യു.എൻ.ഐ 179, 180, 227
 യു.എസ്.ഐ.എസ്. 166
 രജീന്ദർ പുരി 191, 231
 രജീന്ദർ സച്ചാർ 142, 299, 353, 433, 501
 രഥയാത്ര 411, 412, 423
 രംഗരാജൻ 300
 രാജ് കൃഷ്ണ 184, 335
 രാജ് ബഹാദൂർ 181
 രാജഗോപാലാചാരി 61, 82, 104, 136, 222
 രാജ്‌ഘട്ട് 184, 223, 319
 രാജപ്രമുഖ് 105
 രാജീവ്‌ഗാന്ധി 5, 286, 323, 344, 355, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 371, 372, 373, 375, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 391, 395, 412, 415, 416, 417, 419, 470, 482
 രാജേന്ദ്രപ്രസാദ് 30, 31, 88, 103, 120, 141
 രാമകേഷത്രം 421
 രാമകൃഷ്ണ ഹെഗ്ഡെ 428
 രാമനാഥ് ഗോയങ്ക 180, 278, 279, 313, 314, 321, 322, 326, 344, 480, 482
 രാഹുൽഗാന്ധി 463
 ലക്ഷ്മണസാമി 137
 ലളിതാശാസ്ത്രി 216, 217, 218, 223
 ലാൽ ബഹാദൂർ ശാസ്ത്രി 134, 150-220, 221-226, 370

ലാലാ ലജ്പത് റായി 173
 ലാഹോർ 13, 24, 28, 39, 40, 44, 64, 84, 93, 116, 158, 203, 264, 313, 340, 447, 453
 ലിന്റൻ ബി ജോൺസൺ 69, 81, 193, 194, 206, 223, 224
 ലിയാഖത്ത് അലി ഖാൻ 66, 67, 72, 79, 95, 106, 498
 ലുയിസ് ഹരേനെ 35
 ലേഡി മൗണ്ട്ബാറ്റൺ 74, 75
 ലോലിത 153
 വരികൾക്കിടയിൽ 114
 വർഗീയലഹള 20, 81, 297, 426
 വർഗീയവികാരം 25, 81
 വാജ്പേയി 275, 323, 330, 332, 335, 408, 411, 423, 424, 427, 434, 440, 441, 445, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 495
 വാൽട്ട് റോസ്റ്റോ 166
 വി.എം. താർക്കുണ്ഡ 300, 352
 വി.പി. മാലിക് 439
 വി.പി. മേനോൻ 68, 73, 105
 വി.പി. സിങ് 5, 12, 385, 386, 387, 389, 391, 393, 395, 397, 399, 401, 403, 405, 407, 409, 410, 411, 412, 413, 415
 വിജയലക്ഷ്മി പണ്ഡിറ്റ് 152, 174, 286
 വിൻസ്റ്റൺ ചർച്ചിൽ 82, 83, 160, 176
 വിഭജനം 1, 7, 15, 20, 22, 23, 34, 36, 45, 53, 56, 57, 66, 69, 70, 71, 72, 74, 75, 77, 79, 80, 87, 90, 115, 116, 426, 447, 457
 വിയറ്റ്നാം 151, 152, 250, 251, 330
 വിശാല ആന്ധ്ര 126
 വെങ്കട്ടരാമൻ 216, 221, 392, 447
 വെൽസ് ഹാങ്കൻ 188
 വേവൽ 68
 വൈ.കെ. സബർവാൾ 448
 വൈ.ബി. ചവാൻ 188, 210, 215, 237, 319
 വൈറ്റോൾ 223
 വോൾഫ് ലാജിൻസ്കി 168

ശ്യാമപ്രസാദ് മുഖർജി 31, 71
 ശ്രീകൃഷ്ണ കമ്മീഷൻ 425
 ശ്രീപ്രകാശ് 106
 ശ്രീലങ്ക 163, 259, 297, 371, 384
 ശേഖർ ഗുപ്ത 321, 414
 ഷഹാബുദ്ദീൻ 210
 ഷെയ്ക്ക് അബ്ദുള്ള 55, 121, 166, 172, 177, 178, 199, 226, 247, 305, 334, 389
 ഷെയ്ക്ക് അബ്ദുള്ള 91, 92, 93, 97, 166
 ഷെയ്ക്ക് മുജീബ് ഉർ റഹ്മാൻ 243
 സക്കീർ ഹുസൈൻ 171, 234
 സന്തജയ്ഗാന്ധി 262, 283, 284, 295, 307, 309, 311, 312, 313, 325, 332, 336, 435
 സതീഷ് ഗുജ്റാൾ 304
 സന്ത് ഫത്തേ സിങ് 116
 സന്തോഷ് ഹെഗ്ഡെ 448
 സഫർ സെയ്‌മുള്ള 456
 സർ സ്റ്റാഫോർഡ് ക്രിപ്സ് 57
 സൽമാൻ ബാഷിർ 456
 സൽമാൻ ഹൈദർ 401, 408
 സഹീദ് സുഹ്രാവർഡി 64, 71
 സാധു സിങ് ഹാദർദ് 116
 സാറ്റർഡേ റിവ്യൂ ഓഫ് ലിറ്ററേച്ചർ 112
 സി.കെ. ദാഹ്‌തരി 301
 സി.ഡി. മക്‌ദുഗ്ഗൽ 112
 സി.പി.എം. 466, 471, 479
 സി.പി.ഐ.എം. 12, 306, 429
 സി.ബി. ഗുപ്ത 186
 സി.ബി.ഐ. 190
 സി. സുബ്രഹ്മണ്യം 195
 സിക്ക് 8, 9, 15, 17, 18, 20, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 30, 40, 61, 64, 71, 83, 91, 100, 102, 113, 115, 116, 152, 168, 175, 181, 183, 187, 195, 197, 228, 232, 239, 254, 259, 278, 282, 285, 294, 295, 306, 308, 310, 315, 328, 340, 349, 377, 387, 402, 409, 412, 420, 436, 438, 444, 446, 448, 453, 462, 463, 482, 487, 488, 492, 493, 501
 സിക്കിം 72

സിദ്ധരാജ് ദത്ത 142
 സിയാൽകോട്ട് 1, 8, 13, 14, 16, 18, 20, 23, 27,
 28, 44, 89, 114, 163, 202, 298, 374, 395, 457,
 473, 496, 500
 സിംല 5, 167, 174, 223, 264, 265, 267, 269,
 270, 271, 272, 273
 സിറിൽ റാഡ്ക്ലിഫ് 84
 സുന്ദർജി 360, 372, 379, 382
 സുശ്ലിക്കർ അലി ഭൂട്ടോ 39, 106, 164,
 166, 189, 194, 200, 206, 207, 209, 210, 212, 217,
 243, 247, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 264,
 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273,
 274, 293, 337, 338, 340, 341, 342, 374, 454,
 498, 499, 500, 501
 സുവർണക്ഷേത്രം 348, 349, 353, 354,
 356, 357, 358, 360, 361, 362, 363, 367
 സെമീനാർമാർ 168
 സെയിൽസിങ് 347, 380, 381-382
 സൈമൺകമ്മീഷൻ 120
 സോണിയാഗാന്ധി 76, 173, 258, 307, 382,
 423, 427, 462, 463, 464, 470, 490, 501
 സോവിയറ്റ് യൂണിയൻ 50, 147, 150, 151,
 197, 203, 205, 206, 214, 225, 237, 251, 315,
 338, 339, 340, 401, 402, 403
 സ്വകാര്യവത്കരണം 401
 സ്വാശ്രയത്വം 185, 466

സ്റ്റുഡന്റ്സ് ഫെഡറേഷൻ 113
 സ്റ്റുവർട്ട് ആബട്ട് 85
 സ്റ്റേറ്റ്സ്മാൻ 1, 64, 161, 202, 226, 231, 232,
 236, 240, 277, 289, 304, 434, 479, 481
 ഹമുദ്ദർ റഹ്മാൻ 439
 ഹയാത്ത്ഖാൻ 38
 ഹതിശർമ്മ 123
 ഹരിസിങ് 25, 91, 92, 93
 ഹരോൾഡ് വിൽസൺ 198, 204
 ഹസ്രത്ത്ബാൽ 177
 ഹസീന 260, 261, 262
 ഹിന്ദുമുസ്ലിം ഐക്യം 45, 48
 ഹിന്ദുരാഷ്ട്രം 80
 ഹിന്ദുസ്ഥാൻ ടൈംസ് 119, 173
 ഹിന്ദി രാഷ്ട്രഭാഷ 137
 ഹിരൺ മുഖർജി 433
 ഹിസ്റ്റാർ 116
 ഹുമയൂൺ കബീർ 36, 49, 80
 ഹൃസ്തി പാലം 429
 ഹോവിറ്റ്സർ 382
 റാഡ്ക്ലിഫ് 84, 85, 86, 149
 റാഫി അഹമ്മദ് കിദ്യായി 68, 90
 റാമനോഹർ ലോഹ്യ 227, 237
 റൊമേഷ് ഫാപ്പർ 335
 റോബർട്ട് വധേര 173
 റോസെ പ്രഭു 75

ഇന്ത്യയിലെ ഏറ്റവും പ്രമുഖ പത്രപ്രവർത്തകരിലൊരാളായ
കുൽദീപ് നയ്യാരുടെ ആത്മകഥ

ഇന്ത്യയുടെ സ്വാതന്ത്ര്യം മുതൽ അടിയന്തരാവസ്ഥവരെ,
ബ്രിട്ടനിലെ ഇന്ത്യൻ ഹൈക്കമ്മീഷണർ സ്ഥാനം മുതൽ
രാജ്യസഭാംഗവരെ എല്ലാം കാണുകയും കേൾക്കുകയും
അനുഭവിച്ചറിയുകയും ചെയ്തിട്ടുള്ള കുൽദീപ് നയ്യാരുടെ
ഈ ആത്മകഥ ആധുനിക ഇന്ത്യയുടെ ചരിത്രംകുടിയാകുന്നു.
ഇന്ത്യാവിഭജനം, ഗാന്ധിവാദം, ബാബരി മസ്ജിദ് തകർക്കൽ
തുടങ്ങിയവയ്ക്ക് സാക്ഷ്യംവഹിച്ച ഗ്രന്ഥകാരൻ
ചരിത്രത്തിലെ ഈ കറുത്ത അധ്യായങ്ങളുടെ കാണാപ്പുറങ്ങൾ
തുറന്നുകാണിക്കുന്നു.

പരിഭാഷ

എൻ.കെ. ഭൂപേഷ്

Malayalam / Autobiography
Cover photograph: Kavita Chopra Dikshit
Cover design: Mansoor Cheruppa

Non-fiction

ISBN 978-81-8265-559-1

www.mathrubhumibooks.com

The Mathrubhumi Printing & Publishing Co. Ltd., Kozhikode

₹ 350

◆ 2012

9 788182 655591 00350